

1/768
4881/16 869

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-851/1066

Ankara

3 / 3 / 2004

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 25/2/2004 tarihinde kararlaştırılan "Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

Eki

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel Madde)

İçişleri Bakanlığı	İçişleri
Plan ve Bütçe	4.3.2004 - 1/768
Yayın	15/3
	

GENEL GEREKÇE

Birleşmiş Milletlerin 1995 yılında yayımladığı bir rapora göre nüfusu 5 milyonun üzerindeki kent sayısı 1957'de 7 ve bunların toplam nüfusu 42 milyon iken, 2015 yılında bu sayının 44 ve toplam nüfusun 282 milyon olacağı belirtilmektedir. 1975'te dünya nüfusunun % 39'u kentlerde yaşamaktayken bu durumun 2025 yılında % 63 olacağı tahmin edilmektedir.

Nüfusun kentlerde yoğunlaşması hizmet talebi ve maliyetleri artmıştır. Milyonlarca insanın ve araçların oluşturduğu trafik, hizmet kalitesini düşürmekte, zaman ve kaynak kaybına neden olmaktadır. Konut talebindeki artış, arsa spekülasyonunu ve kaçak yapılaşmayı ve gecekondu benzeri yapılaşmayı teşvik etmiş ve kent estetiği kaybolmuştur. Kentlerin etrafı yoksulluk kuşağıyla çevrilmiş, sefalet bölgeleri ortaya çıkmış, sorunlar ulusal düzeyde etkiler doğurmaya başlamıştır. Talep artışı karşısında hizmet yetersizliği yozlaşmaya yol açmıştır. Dolayısıyla kentlerin sorunlarına kent düzeyinde değil de ulusal düzeyde çözüm aramak zorunlu hale gelmiştir. Böylece, kimi kentler için ulusal düzeyde çözüm aramak gerekmektedir.

Kentsel gelişme, doğurduğu sorunların yanında, kentsel toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel hayatında; alışkanlıkları ve davranış biçimleri ve düşünceleri üzerinde de çok önemli etkiler yaratmaktadır. Kentleşme, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında insan hayatını değiştiren ve toplumsal yapılar üzerinde önemli etkiler yapan başlıca sosyolojik değişimlerden biridir. Kent, sadece konut, işyeri ve insanların yaşadığı bir alan değil, aynı zamanda politik, ekonomik ve kültürel yaşamın merkezî olan ve bu faaliyetleri kontrol eden bir yerdir. Kent bir yenilik merkezidir.

Kentler iş ve faaliyetlerin geliştiği alanlardır. Yabancı yatırım, uluslararası ticaret, taşıma ve iletişimin ülkeye giren kısmının önemli bir bölümü anakent merkezlerine akmaktadır. Küresel ve bölgesel bağlantı ağında yer alan kentler yüksek oranda ulaşım ve iletişim ağına sahip durumdadırlar. Kent altyapısındaki ulaşım, modern binalar, finansal bölgeler, haberleşme ve benzeri alanlardaki ilerlemeler küreselleşme gerekleri ile beraber gitmektedir. Kentler, iletişim hizmetlerinin en iyi sunulduğu yerlerdir. Kısaca kentler yeni küresel ekonomide bir büyük pazar, ticaret merkezî ve ulusal ekonominin motorudurlar.

Nüfus yığılmasının ülkenin nispeten gelişmiş birkaç kentinde olması metropol kent, veya anakent adı verilen devasa merkezlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu merkezler hizmet yetersizliğinin yanında kendi büyüklüklerinin doğurduğu bir dizi sorunla da karşı karşıyadır. Anakentler, gelişmiş veya gelişmemiş bütün ülkelerde nüfus yığılmalarının sonucu olarak ortaya çıkan bir olgudur.

Anakent, büyük bir kent ve onu çevreleyen bir çok uydu kentlerden oluşmaktadır. Bir merkezin etrafında toplanmış ve devamlı büyüyen nüfusun geniş bir alanda toplanması anakentin temel niteliğidir. Anakent, diğer kentlere göre daha geniştir, hatta bir havzayı kapsar. Bu havzada anakentin dışında başka büyük kent bulunmaz. Anakentler, ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel olarak içinde bulundukları ülkenin küçük bir örneğini oluştururlar.

Büyük kentlerde ortaya çıkan sorunlar gün geçtikçe ağırlaşmakta ve çözülmesi de o oranda zorlaşmaktadır. Sorunların başında bu alanlardaki yönetim yetersizliği gelmektedir. Sorunlar anakent alanının bütününden kaynaklanmakta iken bu sorunların çözülmesi için gerekli yetki ve mali kaynaklar birden çok mahallî idare birimi arasında paylaştırılmıştır. Nüfus artışı, sanayileşme, ulaşım, çevre sorunları ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler, kamu hizmetlerini kapsamını ve ölçek boyutlarını büyötmüştür. Bu durum, sorunların; çözümü, anakent alanı içinde kurulan ve koordinasyon içinde olmayan çok sayıda mahallî idarenin teşkilât yapısı, hizmet üretme kapasitesi ve yetersiz mali kaynaklarıyla çözümünü imkânsız hale getirmektedir. Yönetimde etkinlik ve verimliliği ortadan kaldırmaktadır. Anakent düzeyinde yürütölmesi gereken hizmetlerin yapılmasında çok sayıda birimin yetkili olması nedeniyle planlama ve koordinasyon ile ölçek etkinliğı ortadan kalkmakta, kaynak israfına yol açılmaktadır.

Türkiye bu olguya yabancı değildir. Ülkemizde kentleşme ve doğurduğu sorunlar, yukarıda belirtilenlere benzer bir seyir izlemiştir. Sanayileşme ile birlikte artan istihdam imkânları kırsal kesimdeki işsizlerin kentlere yığılmasına yol açmıştır. Özellikle 1950'lerden itibaren hızlanan kırdan kente göç olgusu, nüfus artışının üstünde bir kentleşmeye yol açmıştır. Kentleşme, ülkenin özellikle batı bölgelerinde diğerlerine göre daha yüksek bir hızda gerçekleşmiştir.

2000 yılı Genel Nüfus Sayımına göre ülke nüfusunun yaklaşık yüzde sekseni belediye yönetiminin olduğu ve bu nedenle temel kentsel hizmetlerin sunulduğu yerleşim yerlerinde yaşamaktadır. Bu oranın önümüzdeki on yıl içinde yüzde seksen beş dolayında istikrar kazanacağı tahmin edilmektedir.

Büyükşehirlerin sorunlarıyla başedebilmek buralarda farklı yönetim modellerinin uygulanmasını gerektirmektedir. Büyük kentlerde iki düzeyli yönetim oluşturma uygulaması bütün dünyada yaygınlık kazanmış bir yöntemdir. Ülkemizde de, anakent alanlarında farklı yönetim yapıları kurma konusunda çeşitli araştırma ve çalışmalar yapılmış; kanun tasarıları hazırlanmıştır. Beş yıllık kalkınma planlarında ve kamuda yeniden yapılanma çalışma raporlarında başta İstanbul olmak üzere büyük kentler için özel yönetim biçimleri gerekli olduğu belirtilmiştir.

Aslında 1580 sayılı Belediye Kanununun İstanbul'da belediye ve il özel idaresi için ortak yönetim getirmesi merkeziyetçi anlayış bir tarafa bırakılırsa bu açıdan bir ilk uygulama sayılabilir. Anayasanın 127 nci maddesinde kanunla büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebileceğı öngörülmektedir. Ülkemizde anakent yönetimleriyle ilgili olarak ilk temel düzenleme 1984 yılında kanun hükmünde kararname olarak çıkarıldıktan sonra aynı yıl kanunlaşan 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değıştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla yapılmıştır.

3030 sayılı Kanun, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi olmak üzere iki düzeyli ve merkezi bir anakent yönetim yapısı öngörmüştür. İdareler arası ilişkilerde büyükşehir belediye

meclisine ve başkanına koordinasyon amaçlı vesayet yetkileri vermiştir. Belediyenin organları yine meclis, encümen ve başkandan oluşmaktadır.

3030 sayılı Kanun, belediye sınırları içinde birden çok ilçesi olan il merkez belediyelerinin büyükşehir belediyesi olmasını öngörmüştür. Ancak, 3030 sayılı Kanunla ek malî kaynaklar da sağlanmış olduğundan gelişmekte olan bir çok kentte büyükşehir statüsü kazanma eğilimleri ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda daha sonra çıkarılan kanun hükmünde karamame veya kanunlarla bu niteliğe sahip olmayan belediyeler de büyükşehir belediyesi haline getirilmiştir. Bu gün ülkemizde 16 büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Ülke nüfusunun % 32'si belediyeli nüfusun ise % 41,2'sini oluşturan 22 milyon insan 16 büyükşehirde yaşamaktadır.

Büyükşehir belediyesi uygulamasına tâbi alanlardaki mahallî müşterek hizmetler, iki düzeyli bir örgütlenme yapısıyla yerine getirilmektedir. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinden oluşan iki düzeyli büyük kent yönetiminin yanında su, kanalizasyon ve ulaşım hizmetleri gibi alanlarda kurulan ve büyükşehir belediyesinin bağlı kuruluşu olan özel nitelikli örgütler bu hizmet yapısının diğer kısmını oluşturmaktadır.

Geçmişte tecrübesi bulunmayan ve ilk defa 1984 yılında 3030 sayılı Kanun ile hayata geçirilen bir sistemin uygulamada bazı eksikliklerinin olması ve bu alanda kimi sorunların yaşanması doğaldır. Görev ve yetkilerin paylaşılmasında nesnel ölçütler bulunmadığı, yönetim kademeleri arasında işbirliği kurma mekanizmalarının yeterli olmadığı, büyükşehir yönetiminin kesin bir hakimiyetinin bulunduğu, büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon yapılamadığı ve belediye büyüklüklerinin çok farklı olduğu sorun olarak genel kabul gören hususlardır.

Bu sorunların çözülmesi ve büyükşehir belediye yönetiminin daha etkin işleyen bir duruma getirilmesi acil bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, kamu yönetiminde meydana gelen gelişmeler büyükşehir belediyelerinin de yeniden yapılandırılmasını, bu idarelerin etkin, saydam, hesap verebilir ve katılımcı bir yapıya kavuşturulmasını gerektirmektedir. Mahallî idarelerin yeniden yapılandırılması çerçevesinde, bu amaçları gerçekleştirmek ve büyükşehir belediyelerini de yeniden düzenlemek için bu Tasarı hazırlanmıştır.

Büyükşehir belediyeleri mahallî idare sisteminin dolayısıyla kamu yönetiminin ayrılmaz bir parçası olarak, ülkenin iktisadi, sosyal ve siyasal yapısından etkilenmektedir. Dolayısıyla büyükşehir alanlarındaki sorunlara yönelik çözümler bu bütünlük içinde geliştirilmek zorundadır.

Tasarıyla büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kurulması, organları, görev ve yetkileri, gelirleri, örgütlenmeleri ve belediyeler arasındaki ilişkiler düzenlenmektedir. Büyükşehir ve onun altında ilçe veya ilk kademe olmak üzere mevcut iki düzeyli yönetim yapısı korunmaktadır. Büyükşehir kapsamındaki bütün belediyelerin ayrı tüzel kişilikleri, organları ve teşkilatları olacaktır. Yine büyükşehir çapında bazı hizmetleri yürütmek için özel kanunlarla kurulan kurumlai varlıklarını devam ettirecekler fakat büyükşehirin denetimi ve

koordinasyonu bakımından bağılıkları artacaktır. Tasarı büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kuruluş ve işleyiş bakımından diğer belediyelerden farklılaşığı hususları da kapsamaktadır. Doğal olarak, bu Tasarı ile düzenlenmeyen konularda Belediyeler Kanunu hükümleri geçerli olacaktır.

Bir yerde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için bir milyon nüfusa sahip olma şartı öngörülerek bir ölçek de getirilmektedir. Görev bölüşümünde ise ilçe veya ilk kademe belediye sınırları içinde yapılabilen veya etkileri bu belediyelerin sınırlarını aşmayan mahallî müşterek görev ve hizmetler ilçe ve ilk kademe belediyelerince yerine getirilme esası benimsenmiştir. Büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon gerektiren veya malî bakımdan büyükşehir tarafından yapılması gereken görev ve hizmetler ise büyükşehir belediyesince yapılacaktır. Bu ayrıca ilçe veya ilk kademe belediyelerince de yapılabilecek ancak uygulamada uzlaşmazlıklara yol açacak olan hizmetler de büyükşehir belediyesi tarafında yerin getirilecektir. Böyle bir bölüşüm, uygulamada nesnelliği sağlamanın yanında yönetim düzeyleri arasında hizmetlerde yerindenlik ilkesinin gerçekleşmesine de imkân verecektir.

Tasarıda büyükşehir belediyelerinin görevleri sayılarak belirtildiğinden bu belediyeler bunların dışında bir görev ve hizmet üstlenemeyeceklerdir. İlçe ve ilk kademe belediyeleri ise bu görev ve hizmetler dışında kalan ve kanunlarla başka bir kuruluşa verilmeyen mahallî müşterek bütün görev ve hizmetleri yapabilecektir.

Büyükşehir belediyesi, hizmetlerin yürütülmesi konusunda büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon yetkisine sahip olacaktır. Ayrıca ilçe ve ilk kademe belediyelerini de kapsamak üzere yönlendirici kararlar alabilecektir. Hizmetlerin büyükşehir çapında tespit edilen plan ve politikalara uygunluğunu sağlamak için büyükşehir kapsamındaki bütün belediyelerin meclislerince alınan kararlar büyükşehir belediye başkanına gönderilecek, başkan bunlardan uygun görmediklerinin yeniden görüşülmesini isteyebilecektir.

Tasarı kanunlaştığında büyükşehir belediyelerinin karşı karşıya bulunduğu sorunlar daha süratli bir şekilde çözüme kavuşturulacak, hizmetler etkili ve verimli bir şekilde sunulacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Bu Tasarı ile, büyükşehir belediyelerinin hukukî statüleri yeniden düzenlenerek hizmetlerin büyükşehir dahilinde daha etkili ve verimli olarak ve koordinasyon içerisinde yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2- Bu Kanun, büyükşehir kapsamında bulunan büyükşehir belediyesi, ilçe belediyesi ve ilk kademe belediyelerini kapsamaktadır.

Madde 3- Tasarıda geçen ibareler tanımlanmıştır.

Büyükşehir belediyesi; en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesinin bulunduğu, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarda verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren; idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organları seçimle işbaşına gelen kamu tüzel kişileri olarak tarif edilmektedir.

Tanımda geçen idari ve mali özerklik kavramı sınırsız bir özerkliği kapsamamaktadır. Büyükşehir belediyelerinin, Anayasanın 127 nci maddesinde ve diğer kanunlarda öngörülen esas ve sınırlar çerçevesinde mahallî müşterek ihtiyaçların karşılanması hususunda, karar organının alacağı kararla harekete geçebilen, harcama yapabilen, borçlanabilen ve her türlü hukukî ehliyeteye sahip bir kamu tüzel kişisi olduğunda hiçbir kuşku bulunmamaktadır.

İdari ve mali özerklik, Anayasanın 123 üncü maddesinde düzenlenen idarenin bütünlüğü ilkesini ortadan kaldıracak veya zayıflatacak şekilde yorumlanamaz. Söz konusu kavramlar, mahallî idarelerin, mahallî müşterek ihtiyaçları karşılamak amacıyla yetkili organlarının kararı ile kanunlara uygun olarak serbestçe karar alma, teşkilatlanma, personel istihdamı, borçlanma ve benzeri alanlardaki yetkilerini ifade etmektedir.

Ayrıca, bu madde ile büyükşehir belediyesinin organları ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri tanımlanmaktadır.

Madde 4- Büyükşehir belediyelerinin kuruluşu yeni esaslara bağlanmaktadır. Anayasanın 127 nci maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesindeki “Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.” hükmüne istinaden nüfusu 1.000.000’u aşan illerde farklı bir belediye teşkilâtı öngörülmektedir.

Bir il merkezinde büyükşehir belediye teşkilâtı kurulabilmesi için o yerin nüfusunun, son nüfus sayımına göre en az 1.000.000 olması gerekmektedir. Öngörülen nüfusun, belediye sınırları ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim yerlerinde yaşayanlar olması gerekmektedir. Büyükşehir belediye teşkilâtı kurulacak olan il merkez belediyesinin sınırından itibaren 10.000 metre yarıçaplı alan içinde kalan yerleşim yerlerinin nüfusları bu sayıya dahil edilecektir. Ayrıca, o yerin fizikî yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyinin de büyükşehir belediyesi teşkilâtı kurulması için uygun olması gerekmektedir.

Madde ile, büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için 1.000.000 nüfus şartı getirilerek belirli bir büyüklük öngörülmektedir. 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanunda bir yerde büyükşehir belediyesi teşkilâtı kurulması için nüfus şartı öngörülmemiştir. Herhangi bir nüfus şartı olmaması nedeniyle önceki yıllarda, nüfusu çok az olan bazı illerde büyükşehir belediye teşkilâtları kurulmuş ve bu durum, hizmetleri olumsuz etkilemiş, kaynakların etkisiz

ve verimsiz kullanımına yol açmış, büyükşehir belediyesi ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında görev ve yetki kavgalarına sebep olmuştur. 200.000 nüfuslu bir ilde büyükşehir ve en az iki ilçe veya ilk kademe belediyesi kurulması sonucunda koordinasyonsuzluk ve israf büyük boyutlara ulaşmıştır. Bu durum, kamuoyu vicdanını rahatsız etmiştir.

Yapılan yeni düzenleme ile yukarıda belirtilen olumsuzlukların önlenmesi, kaynakların etkili ve verimli bir şekilde kullanılması ve hizmetlerde daha etkin bir koordinasyon sağlanması umulmaktadır.

Madde 5- Büyükşehir belediyesinin sınırlarının adını aldıkları şehrin belediye sınırları olması; ilçe belediyesi sınırlarının bu ilçelerin büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kısımlarından oluşması; ilk kademe belediyelerinin sınırlarının ise sadece büyükşehir belediyesinin sınırları içinde olması öngörülmektedir.

Madde 6- 3030 sayılı Kanuna göre, büyükşehir belediyesinin sınırları kuruluş kanununda gösterilmekte ve kanun dışında idarî işlemlerle sınırların değiştirilmesine imkân bulunmamaktadır. Tasarı ile, büyükşehir belediye sınırları çevresinde bulunan belediye ve köylerin maddede öngörülen şartların gerçekleşmesi durumunda, Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırlarına katılmasına imkân sağlanmaktadır.

Hizmetlerin etkili, verimli ve koordinasyon içerisinde yürütülmesi açısından bazı yerleşim yerlerinin büyükşehir belediye sınırları içine alınması gerekmekte; ancak, kanun çıkarılamadığı için büyükşehir belediye sınırları değiştirilememekte ve bu durum ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Madde ile, Belediyeler Kanununun 8 inci maddesindeki usulün, büyükşehir belediyesinde de uygulanmasına imkân sağlanarak, idarî işlem ile büyükşehir belediye sınırlarının genişletilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, inar düzeni ve temel altyapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı hallerde, büyükşehir belediyesi çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içerisine alınması da öngörülmektedir. Büyükşehir belediyesi sınırları içine alınan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyeler, ilçe ve ilk kademe belediyesi haline gelmekte; nüfusu 50.000'in altındaki belediyeler ile köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmaktadır. Belirli bir nüfusun altındaki belediyelerin tüzel kişiliğinin kaldırılması öngörülmek suretiyle, büyükşehir belediyesi kapsamı içerisinde küçük belediyelerin bulunması önlenerek hizmetlerde etkin bir koordinasyon sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 7- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları Anayasanın 127 nci maddesindeki esaslar ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında öngörülen esaslar çerçevesinde yeniden belirlenmektedir. Belediyeler Kanunundaki düzenlemeden farklı olarak büyükşehir belediyeleri ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görevleri ayrıntılı şekilde düzenlenmektedir. Görevlerin ayrıntılı olarak sayılmasının nedeni büyükşehir belediyesi ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında çıkması muhtemel görev ve yetki çatışmasını önlemektir.

Tasarı ile, 3030 sayılı Kanunda sayılan görev ve yetkilere ilave olarak;

► Nazım imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde uygulama imar planı ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yerine bu planları yapmak veya yaptırmak,

► Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerle ilgili her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak,

► Coğrafi ve kent bilgi sistemini kurmak,

► Sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için binalar yapmak ve bu hizmetlerle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının binalarını onarmak ve malzeme desteği sağlamak,

► Kültür ve tabiat varlıklarını korumak, bakım ve onarımını yapmak, onarımı mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden yapmak,

► Özel hal ve mezbaha açılmasına izin vermek,

► Merkezi ısıtma sistemleri kurmak,

gibi yeni görev ve yetkiler de büyükşehir belediyelerine verilmektedir.

Madde 8- Altyapı Koordinasyon Merkezi ile Ulaşım Koordinasyon Merkezi yeniden düzenlenmektedir. Ortak programa alınan altyapı ve ulaşım hizmetlerine ilişkin olarak ilgili kurum bütçesinde yeterli ödenek bulunmadığı takdirde, büyükşehir belediyesi veya belediyenin bağlı kuruluşunun söz konusu yatırım için gereken ödeneği tahsis etmesi ve ilgili kamu kuruluşunun harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme katsayısını da dikkate alarak takip eden yılda belediye hesabına aktarması imkânı getirilmektedir. Getirilen yeni sistem ile kamu yatırımlarının bir bütünlük ve koordinasyon içerisinde yapılması imkânı getirilmekte ve kaynak israfı önlenmektedir. Maddede, ilgili kamu kuruluşunun borcunu ödemediği büyükşehir belediyesi sınırları içinde yeni yatırım yapamayacağı da öngörülmektedir.

Ulaşım Koordinasyon Merkezinin 3030 sayılı Kanunda sayılan görevleri artırılarak trafik hizmetlerini planlama, taksi durağı ve araç park yerlerini belirleme gibi yetki ve görevler verilmektedir. Ayrıca, bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Altyapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerinin çalışma esas ve usullerinin İçişleri Bakanlığına çıkarılacak bir yönetmelik ile belirlenmesi; Altyapı Yatırım Hesabının kullanılması, ödenek tahsisi ve aktarılmasına dair hususların Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının görüşünün alınarak hazırlanması öngörülmektedir.

Madde 9- Kamu tüzel kişisi olarak büyükşehir belediyeleri ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinin, Belediyeler Kanunu ve diğer kanunların belediyelere tanıdığı yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahip olması öngörülmektedir.

Madde 10- 3030 sayılı Kanunda, büyükşehir belediyesi ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki imar yetkilerinin paylaşımı konusunda açıklık bulunmamakta; büyükşehir belediyelerine kaçak yapılaşma ile mücadele konusunda etkin ve uygulanabilir yetkiler de verilmemektedir. Bu nedenle, özellikle seçim dönemlerinde ilçe ve ilk kademe belediyeleri imar denetim yetkilerini kullanmamış, bunun sonucunda şehirlerimizde kaçak yapılar çıg gibi büyümüşür.

Yapılan yeni düzenleme ile büyükşehir belediyelerine etkin, kullanılabilir ve kendiliğinden harekete geçerek gerekli tedbirleri alma gibi önemli denetim yetkileri verilmektedir.

Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan denetim sonucunda tespit edilen aykırılıkların giderilmesi için, ilgili belediyeye altı ayı geçmemek üzere süre verilmesi, verilen süre içinde aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesinin re'sen harekete geçerek İmar Kanununun belediyelere tanıdığı her türlü yetkiyi kullanmak suretiyle aykırılıkları gidermesi imkânı da getirilmektedir.

Madde 11- Bu Tasarı ile getirilen en önemli yeniliklerden birisi de büyükşehir belediye meclisi üyelerinin seçimine ilişkin usulün değiştirilmesidir. 3030 sayılı Kanunda öngörülen ilçe belediye meclisleri üye sayısının beşte biri oranında üyenin büyükşehir belediye meclisini oluşturması şeklindeki sistemden vazgeçilerek, büyükşehir belediye meclislerinin doğrudan seçilen üyelerden oluşması öngörülmektedir.

Halen uygulanan sistemde, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinden gelen üyeler; büyükşehir belediye meclislerinde blok halinde hareket etmekte, istedikleri zaman siyasi sebeplerle meclisi çalıştırmamakta, kendi ilçelerinin sorunlarını büyükşehir belediye meclisine taşımakta, büyükşehirin genelini ilgilendiren sorunların çözümünde duyarsız davranmakta, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinde alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediyesi meclisinde görüşülmesi sırasında objektiflikten uzak hareket etmektedirler. Bu aksaklıkları önlemek amacıyla büyükşehir belediye meclisi üyelerinin doğrudan halk tarafından seçilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, katılımı artırmak maksadıyla gündemdeki konularla ilgili kişi veya kurum temsilcileriyle kamu kurumları niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın meclis toplantılarına katılmasına ve görüş bildirmesine imkân sağlanmaktadır.

Madde 12- 3030 sayılı Kanunda öngörülen ve yılda üç defa yapılan olağan ve belirli şartların gerçekleşmesiyle yapılacak olağanüstü toplantı sisteminden vazgeçilerek, meclisin her ay olağan olarak toplanması öngörülmektedir. Yapılan değişiklik ile mahallî hizmetlerin katılımcı ve şeffaf bir anlayışla yürütülmesi ve meclis denetiminin daha etkin şekilde yapılması amaçlanmaktadır.

Belediye meclislerinin her ay toplanması sebebiyle olağanüstü toplantı yapılmasına gerek kalmadığından olağanüstü toplantı sistemine son verilmektedir.

Mahallî hizmetler ile ilgili olarak alınacak kararların halkın çıkarları doğrultusunda alınması ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına uygunluğu sağlama açısından

meclislerin sık sık toplanması ve mahallî hizmetleri kendi içerisinde müzakere etmesinde fayda görülmektedir.

Madde 13- Madde ile, büyükşehir belediye başkanına, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarının tekrar görüşülmesini isteme yetkisi verilmektedir. Tekrar görüşülmesi istenen kararlar, mecliste üye tam sayısının salt çoğunluğu ile tekrar kabul edildiği takdirde kesinleşmektedir. Büyükşehir belediye başkanı bu şekilde kesinleşen kararların iptali ve yürütülmesinin durdurulması için yargı mercilerine başvurabilecektir.

Getirilen sistemi ile belediye başkanı ve meclis arasında bir denge kurularak, kararların meclislerde katılımcı bir anlayışla ele alınması sağlanmakta ve meclisin kilitlenmesini önleyecek tedbirler getirilmektedir. İlçe ve ilk kademe belediyelerinin imara ilişkin kararların kesinleşmesi için farklı bir düzenleme öngörülmekte ve bunların doğrudan büyükşehir belediye meclisi gündemine getirilerek aynen veya tadilen kabul etme yetkisi verilmektedir.

Büyükşehir belediye meclisi kararlarının kesinleşmesinden sonra en geç yedi gün içerisinde valiyeye gönderilmesi ve valinin hukuka aykırı gördüğü kararlar için on gün zarfında idarî yargı mercilerine başvuru imkânı getirilmektedir. Böylece, daha önce onay şeklinde uygulanan vesayet uygulamasına son verilerek yargı mercilerine başvuru şeklinde bir vesayet uygulaması öngörülmektedir.

Madde 14- İhtisas komisyonları yeniden düzenlenerek katılımı ve etkinliği sağlayacak bir yapıya kavuşturulmaktadır. Sorunların mecliste görüşülmeden önce ihtisas komisyonlarında tartışılması ve ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri de alındıktan sonra karara bağlanması öngörülmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, plan ve bütçe, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunlu hale getirilmektedir. Özellikle imar sorunlarının ilgili kişi ve kuruluşların da görüşleri alınmak suretiyle karara bağlanması için imar komisyonunun diğer komisyonlardan farklı olarak çalışmaları, süreye tâbi tutulmamıştır. Ayrıca, havale edilen işlerin, bir ay içinde sonuçlandırması öngörülerek işlerin aylarca bekletilmesi önlenmektedir.

Ayrıca, katılımı artırmak maksadıyla gündemdeki konularla ilgili kişi veya kurum temsilcileriyle karın kurumun niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılmasına ve görüş bildirmesine imkân sağlanmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının çalışma sisteminde olduğu gibi ihtisas komisyonlarının görev alanına giren işlerin ilgili komisyonda görüşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanması sistemi getirilmek suretiyle meclis üyelerinin kararlara etkin bir şekilde katılımı da sağlanmaktadır.

Madde 15- Büyükşehir belediye meclisinin feshine sebep olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerinin de sona ermesi öngörülmektedir.

Anayasanın 127 nci maddesinin dördüncü fıkrasına uygun olarak, büyükşehir meclisinin feshine sebep olan eylem işlemlere katılan belediye başkanlarının görevleri Danıştay kararı ile sona erecektir.

Madde 16- Encümen, 3030 sayılı Kanunda öngörülen büyükşehir belediyesinin teşkilât yapısına uygun olarak yeniden düzenlenmektedir. Yeni düzenlemeyle encümen idarî bir organ olarak düzenlenmekte; encümenin uzmanlık niteliği güçlendirilerek yürütmeye ilişkin daha dinamik bir karar alma mekanizması öngörülmektedir. Ayrıca, büyükşehir belediye meclisi tarafından seçilecek beş üyenin de encümene katılması sağlanarak katılım ilkesinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Encümen üyelerine, yaptıkları işin önemine istinaden 15.000 gösterge rakamının memur maaş katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda ödenek verilerek büyük sorumluluk üstlenen bu görevlilerin teşvik edilmesi öngörülmektedir.

Madde 17- Büyükşehir belediye başkanının belediye idaresinin başı olarak hukukî statüsü ve belediyeyi temsil yetkisi vurgulanmaktadır.

Başkan vekilinin Belediyeler Kanunundaki usule göre belirleneceği, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesi olan ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının büyükşehir belediye başkan vekili olamayacakları hükme bağlanarak büyükşehir belediye başkanlığı ile ilçe veya ilk kademe belediye başkanlığının bir şahsın uhdesinde birleşmesi önlenmektedir.

Ayrıca, belediye başkanlarının profesyonel spor klüplerinde başkanlık veya yöneticilik yapması engellenmek suretiyle belediye kaynaklarının amaç dışında kullanılmasının önüne geçilmektedir.

Madde 18- Büyükşehir belediyesinin en üst amiri olarak büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri ayrıntılı olarak sayılmaktadır. Belediye başkanının görev ve yetkileri tespit edilirken stratejik yönetim, yönetimin etkili, verimli, şeffaf, hesap verebilir ve kendi içinde uyumlu olma gibi ilkelere ağırlık verilmektedir.

Madde 19- Büyükşehir belediye başkanlarının seçimle işbaşına gelen yöneticiler olması ve üstlendikleri görevlerin niteliğinden dolayı uzman kişilerden yararlanmasında zorunluluk bulunmaktadır. Bu sebeple, belediye başkanlarının görev süresi ile sınırlı olmak ve memuriyete geçiş için kazanılmış hak teşkil etmemek üzere nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilmesi ve danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması öngörülmektedir.

Danışmanlara ödenecek ücretin, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen aylık miktarının % 90'ını geçmemek üzere belediye meclisince belirlenmesi öngörülmektedir, bu kadrolarda istihdam edilecek uzman kişilere niteliklerine uygun bir ücret ödenmesi sağlanmaktadır.

Madde 20- Büyükşehir belediyelerinde ihtiyaçlara göre değiştirilebilen esnek bir teşkilât yapısı öngörülmektedir mahallî hizmetlerin etkili, verimli, hızlı, şeffaf ve vatandaş ihtiyaçlarına odaklı bir şekilde sunulması amaçlanmaktadır.

Madde ile büyükşehir belediye teşkilâtının genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşması öngörülmektedir.

Teşkilâtın kurulmasına ilişkin olarak 3030 sayılı Kanunda öngörülen İçişleri Bakanlığının onayı sisteminden vazgeçilerek Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 4 üncü maddesine paralellik sağlanmaktadır. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya başka bir birim ile birleştirilmesi, Belediyeler Kanunundaki hükme istinaden, büyükşehir belediye meclisinin yetkisine bırakılarak ihtiyaç ve hizmetlere göre sürekli gelişen ve değişen bir teşkilât yapısının oluşması sağlanmaktadır.

Genel sekreterlik kurumu, önemli sorumluluklar yüklenmekte, genel sekreterin belediye başkanının gözetim ve emri altında görev yapması ve başkan adına belediye hizmetlerini yürütmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, nüfusu 5 milyondan fazla olan yerlerde beş, diğerlerinde ise en fazla üç genel sekreter yardımcısı çalıştırılması öngörülmektedir.

Madde 21- Belediyelerin görevli ve yetkili olduğu hizmetlerin memurlar, diğer kamu görevleri ve işçiler eliyle yürütülmesi; kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurların istekleri ve kurumlarının muvafakatiyle büyükşehir belediyelerinde uzun süreli olarak görevlendirilmesi imkânı getirilmektedir.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç olmak üzere, diğer memurlara, başarı durumlarına göre yılda iki defa ikramiye verilmesi imkânı getirilmektedir.

Ayrıca, büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluş, müessese ve işletme kadrolarının, İçişlerinin Bakanlığının belirttiği norm kadro sistemine uygun olarak ihdas, iptal ve değiştirilmesi meclis kararı ile yapılacaktır. Bu Kanun ile 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılarak belediyeler ve bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler bu Kararname kapsamından çıkarılmaktadır. Yapılan bu değişiklikten sonra büyükşehir belediyelerinin memur ve işçi kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesindeki izin, onay ve vize sistemi sona ermektedir.

Madde 22- Büyükşehir belediyelerine Anayasanın 127 nci maddesi ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 9 uncu maddesinde öngörülen ilkelere uygun olarak, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanmaktadır.

Bu maddede öngörülen vergi, resim ve harçların oran ve miktarları ilgili kanunlarda düzenlenmektedir.

3030 sayılı Kanundaki düzenlemeden farklı olarak büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin topladıkları vergilerden birbirlerine ödemeleri gereken payları zamanında yatırmadıkları takdirde ilgili belediyenin talebi üzerine, söz konusu miktarın, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılması imkânı getirilmektedir. Yapılan bu düzenleme ile büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin birbirlerinden icra yoluyla alacak tahsil etme uygulamasına son verilerek kamuoyu nezdinde meydana gelen olumsuz görüntü ortadan kaldırılmaktadır.

Madde 23- Madde ile büyükşehir belediyesinin giderleri tespit edilmekte ve gider çeşitleri ayrıntılı olarak sayılmaktadır. Ayrıca, giderler sayılmakla birlikte idarî ve malî özerkliği zedelemeyecek şekilde esneklik de sağlanmaktadır

Madde 24- 3030 sayılı Kanunda, büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinin kesinleşmesinde öngörülen ve en önemli vesayet uygulamalarından biri niteliğindeki bütçelerin vali tarafından onaylanması sistemine son verilmektedir.

Büyükşehir belediye bütçesi doğrudan, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri ise, yatırım ve hizmetlerde bütünlüğü sağlayacak şekilde aynen veya tadilen büyükşehir belediye meclisince kabul edilmesi öngörülmekte, madde ile büyükşehir belediye meclisinin ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerini kabul ederken kullanacağı yetkiler de sınırlandırılmaktadır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerini kabul ederken;

- Bütçe metnindeki kanuna aykırı ibareleri çıkarma ve değiştirme,
- İlçe veya ilk kademe belediyesinin kanunen tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarma, kanunî sınırların üstünde ve altında konulan vergi, resim ve harç miktar ve oranlarını kanunî sınırlarına çekme,
- Kesinleşmiş belediye borçları için ödenek konulmamış ise ödenek ekleme,
- Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için ödenek konulmamış ise bu ödeneği ekleme,

hususlarında yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisi, yukarıda belirtilen hususlar dışında ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde, idarî ve malî özerkliği zedeleyecek ve bütçenin denkliliğini bozacak değişiklik yapamaz.

Büyükşehir belediye meclisinin, ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yaptığı değişikliklere karşı yapılacak itirazlar idarî yargı mercilerinde karara bağlanacaktır.

Madde 25- Madde ile bir taraftan büyükşehir belediyelerinin hizmetlerini daha etkili, verimli ve ekonomik şartlarda sunmasına ve kaynak yaratmalarına yardımcı olmak amacıyla sermaye ortaklığı kurmasına izin verilmekte; diğer taraftan kurulacak ortaklığın belediyenin görev alanıyla ilgili olması şartı getirilerek şirket kuruluşunun disiplin altına alınması ve belediyelerin haksız rekabete yol açmalarını önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Doğal olarak, madde hükmü gereğince belediyelerin kurdukları veya ortak oldukları şirketlerden, belediyenin görev alanıyla ilgili olmayan şirketleri tasfiye etmesi veya ortaklıktan çekilmesi gerekecektir.

Madde 26- Büyükşehir belediyelerine, büyükşehir kapsamında yürütülen mahallî müşterek hizmetlerin uyum ve koordinasyon içerisinde yürütülmesini sağlama görevi verilmektedir. Hizmetlerin yürütümü ile ilgili olarak büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında çıkacak ihtilafların çözümü konusunda, yönlendirici ve düzenleyici kararlar alma yetkisi ise büyükşehir belediye meclisine verilmektedir. 3030 sayılı Kanunda

ihtilafları çözme konusunda büyükşehir belediye encümenine verilen yetki, büyükşehir belediye encümeninin atanmış kişilerden oluşması da dikkate alınarak kaldırılmaktadır. Büyükşehir belediyesine ve meclisine tanınan hizmetlerde koordinasyonu sağlama ve belediyeler arasında çıkacak ihtilaflar hususunda, yönlendirici ve düzenleyici karar alma yetkisi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri açısından mutlaka uyulması zorunlu kararlar değildir. Bu kararlar, hizmetlerde koordinasyon ve bütünlüğü sağlayıcı nitelikte olup, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin idarî ve malî özerkliğini zedeleyici nitelikte olamazlar.

Madde ile büyükşehir belediyelerinin hizmetleri, nüfus ve hizmet alanlarını da dikkate alarak belediyeler arasında dengeli olarak yürütmesi, ilçe ve alt kademe belediyelerine proje karşılığı yardım yapması, ortak proje ve yatırım gerçekleştirilmesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin sorumlu oldukları hizmetlerin bedeli ödenmek şartıyla büyükşehir belediyelerince yürütülmesi imkânı getirilmektedir.

Ayrıca, büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları arasında faizsiz ödünç para verme sistemi getirilerek belediyenin veya bağlı kuruluşunun, kısa süreli nakit ihtiyaçlarını, altı ay içinde geri ödemek üzere birbirlerinden karşılımları sağlanmaktadır.

Madde 27- Bu Kanun büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında;

- Kuruluş ve sınırlar,
- Görev, yetki ve sorumluluklar,
- Organlar, teşkilât ve personel,
- Mali konular,

ile ilgili hükümler içermektedir. Bu Kanunda özel hüküm veya düzenleme bulunmayan diğer hususlarda, Belediyeler Kanunu ve diğer kanunlardaki hükümler büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanacaktır.

Madde 28- Madde ile 3030 sayılı Kanun ve bu Kanunun ek ve değişiklikleri ile 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 24 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 29- 2972 sayılı Kanunun 4 ve 6 ncı maddeleri değiştirilmektedir.

Büyükşehir belediye meclisi üyelerinin doğrudan halk tarafından seçilmesi yönündeki düzenlemeden sonra 4 üncü maddede değişiklik yapılarak büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçim çevreleri ilçe ve ilk kademe belediyeleri olarak belirlenmektedir.

2972 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde yapılan değişiklik ile de, büyükşehir belediye meclis üyelerinin, ilçe ve ilk kademe belediye meclis üyelerinin beşte biri oranında her seçim çevresinden doğrudan halk tarafından seçilmesi imkânı getirilmektedir.

Geçici Madde 1- 7 ncı maddede büyükşehir belediyesi ve mücavir alan sınırları içinde nazım imar planının büyükşehir belediyesince yapılacağı, nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde, uygulama imar planı ve parselasyon planlarının ilçe ve ilk kademe belediyelerince yaptırılacağı; bu süre içerisinde yapılmadığı takdirde, bu

planların da büyükşehir belediyesi tarafından yapılacağı veya yaptırılacağı hükme bağlanmaktadır.

Büyükşehirlerde düzenli kentleşmeyi sağlamak, alt ve üst ölçekli planların eş zamanlı ve uyum içerisinde yapılmasını ve uygulanmasını temin etmek, kaçak yapılaşmayı önlemek ve mahalli idare yöneticilerinin yapmakla sorumlu oldukları plânların süratle yapılmasını sağlamak amacıyla nazım imar planının yapılmasında süre öngörülmektedir.

Madde 30- Yürürlük maddesidir.

Madde 31- Yürütme maddesidir.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyesinin kuruluşunu ve hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun, büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Kanunun uygulanmasında;

a) **Büyükşehir belediyesi:** En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev, yetki ve sorumlulukları yerine getiren; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, kamu tüzel kişisini,

b) **Büyükşehir belediyesinin organları:** Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanını,

c) **İlçe belediyesi:** Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,

d) **İlk kademe belediyesi:** Büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki ve imtiyazlara sahip belediyeyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

Madde 4- Belediye sınırları ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 1.000.000'dan fazla olan il merkez belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Büyükşehir belediyesinin sınırları

Madde 5- Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır.

İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır.

İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında, belediye sınırı olamaz.

Büyükşehir belediyesine katılma

Madde 6- Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediyeler Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda belediye meclisi tarafından alınması gereken kararlar büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, bu belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek beşte bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Bu durum ilk mahallî idareler genel seçimine kadar geçerlidir. Bu belediyelerin başkanları hakkında 11 inci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları

Madde 7- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,

b) Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/2000 ile 1/50.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen veya değiştirilerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak,

c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapımı, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar planlarını, parselasyon planlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak,

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerleri ile büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek büfe ve benzeri yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,

e) Belediyeler Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak,

f) Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini planlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü toplu taşıma araçlarının sayılarını, durak yerlerini, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; taksi durak yerleri ile kara yolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve bunlardan büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu alanlar içinde olanları işletmek, işlettmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerler üzerindeki yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam yerleriyle ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve ortadan kaldırılmasına ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek,

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak veya ruhsat vermek, işletmek veya işlettmek; büyükşehir belediyesinin yetki alanı içinde bulunan cadde ve sokaklar üzerindeki araç park yerlerini tespit etmek, bunları işletmek veya işlettmek,

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek; amatör spor kulüplerine malzeme desteği sağlamak,

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek,

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek,

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak,

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek ve işletmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,

u) İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, fabrika ve sanayi kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek,

y) Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar planlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan belediye görev ve yetkileri,

b) Katı atıkların toplanması ve aktarma istasyonuna taşınması,

c) Sıhhi işyerlerinin, 2'nci ve 3'üncü sınıf gayrisihhi müesseselerin, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatlandırılması ve denetlenmesi,

d) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkların yapılması, yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler, mesleki eğitim ve beceri kursları açılması; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokunun korunması, kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler,

e) Defin ile ilgili hizmetlerin yürütülmesi.

Alt yapı ve ulaşım

Madde 8- Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetleri ile kara, deniz, göl ve nehir üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı Alt Yapı Koordinasyon Merkezi ile Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Alt Yapı Koordinasyon Merkezi, kamu kurum ve kuruluşları tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma planı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları Alt Yapı Koordinasyon Merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, Alt Yapı Koordinasyon Merkezi bünyesinde oluşturulacak Alt Yapı Yatırım Hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda, büyükşehir belediyesi veya ilgili bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları Alt Yapı Koordinasyon Merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini planlama, koordinasyon, güzergâh belirlemesi ile taksi durağı ve araç park yerleri tespitine ilişkin yetkiler Ulaşım Koordinasyon Merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım Koordinasyon Merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezlerinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İçişleri Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının görüşünü alır.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

Büyükşehir belediyesinin yetkileri ve imtiyazları

Madde 9- Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri, görevli oldukları konularda, Belediyeler Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

Büyükşehir belediyesinin imar denetim yetkisi

Madde 10- Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi, gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve belgeler en geç on beş gün içinde verilir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlardan yararlanılabilir.

Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılar, gerekli işlem yapılmak üzere ilgili belediyeye bildirilir. Belirlenen imara aykırı uygulama ilgili belediye tarafından üç ay içinde giderilmediği takdirde büyükşehir belediyesi, 3194 sayılı İmar Kanunun 32 ve 42 nci maddelerinde belirtilen yetkilerini doğrudan kullanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Organları

Büyükşehir belediye meclisi

Madde 11- Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur.

Büyükşehir belediye başkanı ve büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

Gündemdeki konularla ilgili kişi veya kurum temsilcileriyle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın meclis ve ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediyeler Kanunu hükümleri uygulanır.

Meclis toplantısı

Madde 12- Büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde ımtat toplantı yerinde toplanır. Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür.

Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere ve mahallin mülki amirine önceden bilgi vermek kaydıyla meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutata usullerle belde halkına duyurulur.

Meclis kararlarının kesinleşmesi

Madde 13- Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararların iptalini ve yürütülmesinin durdurulmasını on gün içinde idari yargı mercilerinden isteyebilir.

Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir.

Mülki idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idari yargı mercilerine başvurabilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir.

Kesinleşen kararlar yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderilir. Belediye başkanı, kesinleşen kararın iptali için on gün içinde idari yargı merciine başvurabilir.

Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir.

İhtisas komisyonları

Madde 14- Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Komisyonların çalışma süreleri meclisin toplantı süreleriyle sınırlıdır. Ancak imar komisyonunun çalışmaları süreye tâbi değildir ve kendilerine havale edilen işleri bir ay içinde sonuçlandırır.

Komisyonlar, kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporu, havale gününden itibaren; ertesi ayın ilk toplantısına kadar meclise sunarlar. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Belediye başkanlığının sona ermesi

Madde 15- Büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir.

Büyükşehir belediye encümeni

Madde 16- Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için, gizli oyla seçeceği beş üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere büyükşehir belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediye encümeninin seçilmiş üyelerine, 15.000 gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir.

Büyükşehir belediye başkanı

Madde 17- Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye başkan vekili, Belediyeler Kanunundaki usullere göre belirlenir. Ancak, büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamaz.

Büyükşehir belediye başkanı, görevinin devamı süresince, profesyonel spor klüplerinde başkanlık veya yöneticilik yapamaz.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri

Madde 18- Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak,
- b) Büyükşehir belediye meclisi ve encümeninin kararlarını uygulamak,
- c) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak ve uygulamak,
- d) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak,
- e) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak,
- f) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak,
- g) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek veya ettirmek,
- h) Belediye personelinin atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek,
- i) Gerekliğinde bizzat nikâh kıymak,
- j) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak,
- k) Gerekliğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek,
- l) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.

Danışmanlar

Madde 19- Nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş hakkı doğurmaz. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının yüzde 90'ını geçmemek üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli

Büyükşehir belediye teşkilâtı

Madde 20- Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediye meclisinin kararı ile olur.

Genel sekreter; belediye hizmetlerini, belediye başkanının emir ve direktiflerine, mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak yürütür.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, nüfusu beş milyonun üzerindeki büyükşehir belediyelerinde en fazla beş, diğerlerinde en fazla üç genel sekreter yardımcısı atanabilir.

Personel istihdamı

Madde 21- Belediye hizmetleri, memurlar, diğer kamu görevlileri ve işçiler eliyle yürütülür.

Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır ve ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreterlik görevine atanmada ve bunlara ödenecek maaş, gösterge, ek gösterge, zam ve tazminatlar ile diğer ödemeler hakkında, bakanlık genel müdürlerinin tâbi olduğu hükümler uygulanır.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının 30.000 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Mali Hükümler

Büyükşehir belediyesinin gelirleri

Madde 22- Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay,

b) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden gelir sayımları tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak yüzde 5 pay,

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak Elektrik ve Gaz Tüketim Vergileriyle müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin yüzde 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'si,

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler ile spor, eğlence ve dinlenme yerleri ve yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları,

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri,

f) Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları,

g) Kira, faiz ve ceza gelirleri,

h) Kanu idare ve müesseselerinin yardımları,

i) Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılan gelirler,

j) Büyükşehir belediyesi iktisadi teşebbüslerinin safi hasılâtından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler,

k) İç ve dış borçlanmalar ile hisse senedi gelirleri,

l) Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri,

m) Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,

n) Şartlı ve şartsız bağışlar,

o) Diğer gelirler.

Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki yüzde 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın yüzde 75'i ilgili belediye hesabına, kalan yüzde 25'i ise İller Bankasındaki büyükşehir belediyesi hesabına yatırılır ve büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri, tahsil ettikleri vergilerden birbirlerine ödemeleri gereken payları zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediyenin talebi üzerine, söz konusu miktar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır.

Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmini ile ilgili olarak belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkra hükmü ilçe ve ilk kademe

belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı ve saymanları hakkında da uygulanır.

Büyükşehir belediyesinin giderleri

Madde 23- Büyükşehir belediyesinin giderleri şunlardır:

- a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler,
- b) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler,
- c) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri,
- d) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- f) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- g) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı, üyelik aidatı giderleri,
- h) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- i) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ücretler ve sigorta giderleri,
- j) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal yardımlar,
- k) Dava takip ve icra giderleri,
- l) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- m) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ücretleri,
- n) Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- o) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- p) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- r) Kamunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütölmesi için yapılan diğer giderler.

Büyükşehir belediye bütçesi

Madde 24- Büyükşehir belediye bütçesi doğrudan, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri ise büyükşehir belediye meclisi tarafından, yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken;

- a) Bütçe metnindeki, kanuna aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye,
- b) Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye,
- c) Kesinleşmiş belediye borçları için, bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye,
- d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye,

yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediyelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştaya itiraz edilebilir. Danıştay itirazı otuz gün içinde karara bağlar.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediyeler Kanunu hükümleri uygulanır.

Şirket kurulması

Madde 25- Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Belediyelerarası hizmet ilişkileri ve koordinasyon

Madde 26- Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

Yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümü büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, 7 nci maddede sayılan hizmetleri, mali ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe veya ilk kademe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla, büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediye başkanın teklifi ve meclisin kararıyla ilçe ve ilk kademe belediyelerine mali yardım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile en geç bir yıl içinde geri ödenmek üzere birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz.

Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı kurumlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir.

Uygulanacak hükümler

Madde 27- Bu Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda, Belediyeler Kanunu ve diğer kanunların belediyelere ilişkin hükümleri ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 28- 27/6/1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile aynı Kanunun ek ve değişiklikleri; 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 24 üncü maddesi; 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 29- 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi ve başlığı ile birlikte 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 4- Büyükşehir belediye başkanının seçiminde, seçim çevresi büyükşehir belediye sınırları içidir.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyeleriyle büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir.”

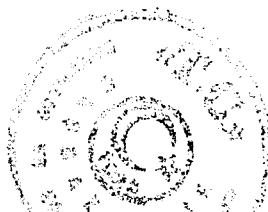
“B y k    r belediye meclisine seçilecek  ye sayısı

Madde 6- B y k    r belediye meclisine, b y k    r belediye sınırları içinde kalan seçim çevreleri için belirlenen belediye meclisleri  ye sayısının beşte biri oranında  ye doğrudan seçilir.

Bu hesaplamada artık sayılar dikkate alınmaz.

Yedek  yelikler de aynı usulle hesaplanır.”

Geçici Madde 1- B y k    r belediyeleri, bu Kanunun y r rl   e girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde b y k    rin 1/25.000 ölçekli nazım imar planlarını yapar veya yaptırır.

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR ve KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T/ 527

Yürürlük

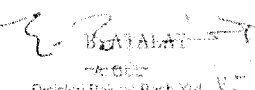
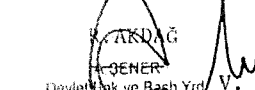
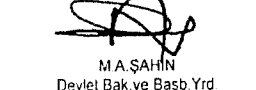
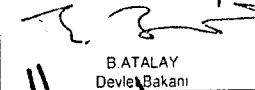
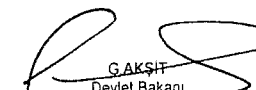
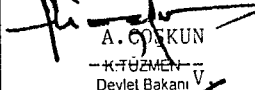
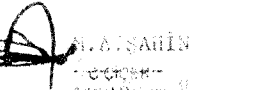
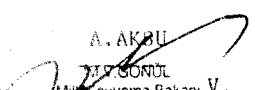
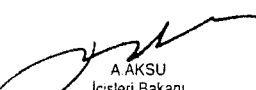
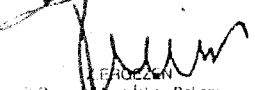
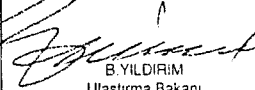
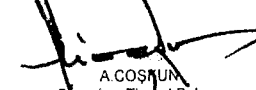
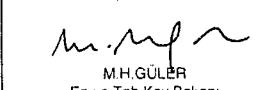
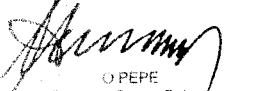
Madde 30 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 31 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

RECEP TAYYİP ERDOĞAN
BAŞBAKAN

 B. ATALAY Devlet Bak. ve Başb. Yrd. V.	 M. AKDAG Devlet Bak. ve Başb. Yrd. V.	 M. A. ŞAHİN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 B. ATALAY Devlet Bakanı
 A. DAKA Devlet Bakanı	 M. AYDIN Devlet Bakanı	 G. AKSİT Devlet Bakanı	 A. ÇOKKUN Devlet Bakanı V.
 M. A. ŞAHİN Adalet Bakanı V.	 A. AKBU M. Savunma Bakanı V.	 A. AKSU İçişleri Bakanı	 K. UNAKITAN Maliye Bakanı
 H. GÜLER Mill. Eğitim Bakanı	 E. RUZZAN Bayındır. ve İskan Bakanı	 M. AKDAG Sağlık Bakanı	 B. YILDIRIM Ulaştırma Bakanı
 S. UZUL Tarım ve Köylere Bakanı	 M. BAŞESGİOĞLU C. ve Sos. G. Bakanı	 A. COŞKUN Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M. H. GÜLER En. ve Tab. Kay. Bakanı
 E. MUMCU Kült. ve Turizm Bakanı	 O. PEPE Çevre ve Orman Bakanı		

Dosya No

100/551
273